

FOLKEFORBUNDETS ØKONOMISKE FREDSBESTRÆBELSER.

Foredrag i Nationaløkonomisk Forening den 3. December 1929.

Af William Borberg.

For den pessimistiske Skeptiker skiller Havet mellem Lande og Folk, for den optimistiske Idealist forener Havet dem. For Realisten, som hverken er Pessimist eller Optimist, bare ligger Havet der, — og han bruger det, som han kan og vil. Han lodder dets Dybder, undersøger dets Modstand og vurderer dets Bæreevne; han erkender, at han ikke kan bygge Bro over det, og at Flyvetekniken ikke er sikker nok; saa bygger han sine Skibe derefter, lægger sin Ruteplan og lader dem sejle. Det Synspunkt, der skal anlægges over for Folkeforbundets Bestræbelser for at skabe økonomisk Fred maa være realistisk, realpolitisk.

Og de Realister, Statsmændene, der nu arbejder med Forbundets bærende økonomiske Ideer som praktisk politisk Program, erkender, at Resolutionsfredsduer ikke kan bære den vældige Trafik, der gerne skulde sættes igang.

De bygger saa deres Skibe efter at have lagt en konstruktiv Plan med internationale Ruter paa kooperativ Basis.

Denne Plan blev i Hovedtrækkene lagt paa den økonomiske Verdenskonference i Maj 1927. Det ligger nær at spørge, hvorfor denne Plan ikke blev lagt før 8 Aar efter Forbundets Skabelse. Svaret er lige til og viser Realismen i den begyndende internationale Handelspolitik. Tiden var ikke inde. En saadan Plan, der maatte gaa løs paa det dengang overvældende Antal Ind- og Udførselsforbud og gaa imod de stadige Forandringer i Toldsatserne, kunde ikke med nogensomhelst Udsigt til Held tages op, mens omtrent den hele Verdens Valutaer svingende op og ned, og den halve Verden, navnlig de nye Lande — uden Handelstraktater og uden Erfaring for, hvor de kunde finde økonomisk Fodfæste, — hverken vidste ud eller ind. Nogle væsentlig tekniske Opgaver kunde tages op saasom Toldformalitetsspørgsmaal — hvorom der ogsaa skabtes en

international Konvention — eller Transportspørgsmaal — hvor der ligeledes foreligger Resultater. Men Hovedopgaven maatte dengang være Stabilisering af Erhvervslivets Værdigrundlag altsaa navnlig af Valutaerne; Forbundet tog da de Opgaver op paa dette Omraade, som det kunde, og dets Indsats f. Eks. ved den organiserede Genrejsning af Østrig og Ungarn har vakt almindelig Anerkendelse.

Med Urette anføres det undertiden, at Forbundet, der nu lægger an paa at faa Toldsatserne nedsat, netop da det dengang skulde behandle et praktisk Spørgsmaal, selv gav Østrig og Ungarn Anvisning paa at anvende Told. Det var netop realpolitisk; det at faa Østrig og Ungarn stabiliseret var langt vigtigere baade for disse Lande, for deres Naboer og for det øvrige Europa, end det at hævde et Princip om Toldfrihed eller lavere Toldsatser i en Virkelighed af modsat Art. Om disse Toldsatser saa skal opretholdes, naar man kommer til de paatænkte samlede Forhandlinger om hele Toldspørgsmaalet eller ej, bliver et Problem at løse konkret i Forbindelse med de Realiteter, man da kommer til at staa over for.

Da Stabiliseringsspørgsmaalet saa i Hovedsagen var løst, vendte man sig til de almindelige Reorganisations- og delvis Nyorganisationsopgaver. Den økonomiske Verdenskonference fik derfor et videre Formaal end økonomisk Fred og kom til ogsaa at omhandle Spørgsmaal som Internationalisering af Veksellovgivningen, Undertrykkelse af uærlig Konkurrence, Udvikling af den økonomiske Statistik, Forenkling af Toldformaliteter og Toldtariffer, Beskatning af Statsforetagender paa Erhvervslivets Omraade, forøget Anvendelse af Rationalisering og scientific management, o. s. v., og disse Sager gaar deres Gang, hvor de ikke allerede har ført til Resultater.

Men Arbejdet for den økonomiske Fred maatte sættes ind paa de Omraader, der ikke er blot tekniske, eller hvor der blot er Tale om at udbedre Mangler og fjerne Ufuldkommenhed, kodificere Love eller gøre dem ensartede.

Man maatte rette sin Opmærksomhed paa de Foranstaltninger fra det offentliges Side, der direkte tog Sigte paa at stille indenlandsk Erhvervsliv gunstigere end udenlandsk, gøre det vanskeligt for fremmede Personer og Selskaber at komme ind i Landet, nedsætte sig eller drive Erhvervsvirksomhed der, eller paa Foranstaltninger, som var Hindringer for Indførsel af fremmede Varer, støttede Eksporten eller begunstigede egen Skibsfart.

Om det ene af disse Spørgsmaal, det om fremmedes Er-

hvervsvirksomhed i Landet, afholdes der netop i Øjeblikket en Konference i Paris for at se, om Ruten er farbar. Jeg lader derfor dette Spørgsmaal og de andre mindre Spørgsmaal ligge for at indskrænke mig til de to langt vigtigere Spørgsmaal, de store Angrebs- og Forsvarsmidler, Ind- og Udførselsforbudene og Tolden.

Hvad det første Spørgsmaal angaar, forelaa der allerede et halvt Aar efter Verdenskonferencen, i November 1927, en Konvention, men den overlod en senere Konvention at fastsætte Datoen for dens Ikrafttræden, og denne Konvention af 11. Juli 1928 satte Datoen — under visse Forudsætninger — til 1. Januar 1930.

Konventionens Hovedlinier er følgende:

Ind- og Udførselsforbud- og Indskrænkninger for Varer til og fra de kontraherende Parter skal bortfalde fra 6 Maaneder efter Overenskomstens Ikrafttræden. Inden da — det vil sige inden 1. Juli 1930 — skal de gældende Restriktioner indskrænkes, og nye maa ikke indføres. Dernæst forbydes det at misbruge Regulering paa den ene eller anden Maade af Ind- og Udførsel eller Mærkning af Varer o. s. v. som skjulte Forbud eller vilkaarlige Indskrænkninger.

Fra det almindelige Princip, Forbud mod Forbud, gøres først de saakaldte klassiske Undtagelser — som dog heller ikke maa misbruges — nemlig de, der er dikteret af Hensynet til den offentlige Sikkerhed, af moralske, humanitære, sundhedsmæssige (derunder ogsaa veterinære) Grunde, af Hensynet til at bevare nationale Skatte, eller som angaar Vaaben, Ammunition, Krigsmidler, Guld, Sølv, Mønter, Sedler og Værdipapirer, direkte eller indirekte statsmonopoliserede Varer, og Ind- og Udførsel af Varer, der, naar de er indenlandske, er underlagt særlige Betingelser, som ogsaa de udenlandske ønskes underlagt.

Disse Forbehold er jo alle naturlige og gammelkendte. Vigtigere er Bestemmelsen om, at Retten til at anvende Forbud, hvor Talen er om vitale Interesser, er bevaret, men dette Forbehold er atter begrænset af Bestemmelser om, at det kun gælder, hvor Talen er om ekstraordinære og abnorme Forhold — den betegnes derfor ofte som Katastrofeklausulen — og kun saalænge disse Forhold vedvarer, samt at saadanne Forbud ikke maa bruges til vilkaarlig Diskrimination overfor andre af Kontrahenterne. At en eller anden Industri er i Beknæb, vil altsaa ikke give frie Hænder til Anvendelse af Forbud.

Selv saaledes lastet, kom Skibet til at ligge for dybt, man maatte derfor bringe noget af Ladningen i Land igen og

give en Del Lande Ret til at tage specificerede Forbehold for Ind- eller Udførsel af bestemte Varegrupper; det gælder f. Eks. Kul (Tyskland og Czekoslovakiet), Jernaffald og andet Metalaffald (flere Lande), visse Farvestoffer (Storbritannien — Nøgleindustri — og Japan), Korn (Italien), Petroleum (Rumænien) og en Del mindre betydende Varer. I Forhold til den uendelige Mængde Varegrupper, der findes, er disse Forbehold kun faa, og man kan endda haabe, at Sendingerne i Kraft af særlige Bestemmelser om Forbeholdenes Varighed kan komme med senere Skibe.

Desuden kan Kolonier, Mandater o. s. v. undtages; Danmark, Frankrig, Storbritannien og De Forenede Stater tog et saadant Forbehold, men f. Eks. ikke Belgien, Holland og Italien. Kolonispørgsmaalet er jo imidlertid et Spørgsmaal for sig, og de afgørende Problemer m. H. t. Handelspolitikken vedrørende dem ligger ikke i Forbudspolitikken, men helt andre Steder, saaledes at der ikke er Grund til at se sort, fordi de undtages.

Der er et enkelt Vareparti, som efter min personlige Mening ikke er helt godt emballeret. Medens Konventionens almindelige Bestemmelser — altsaa ogsaa dens generelle Princip om Standsning af en Handelspolitik, ført ved Hjælp af Ind- og Udførselsforbud — er pakket i Voldgift, for at sikre dem mod Brud undervejs, gælder det hverken de „klassiske“ Forbehold, derunder ikke det vedrørende vitale Interesser, eller de af de forskellige Lande tagne Forbehold for bestemte Varer. Med andre Ord, om ekstraordinære Forhold eller Hensyn til offentlig Sikkerhed, Moral o. s. v. foreligger, kan ikke prøves ved Anvendelse af Overenskomstens Voldgiftbestemmelser, ej heller om der, naar saadanne Forbud haandhæves, sker vilkaarlig Fortrinsbehandling imellem de fremmede Lande. Jeg ser ikke rettere end, at der ved Formuleringen er anvendt lidt for skematisk Jura eller maaske rettere lidt for megen Jura og lidt for lidt Handelspolitik. Men Ulykken er dog næppe saa stor, for man kan nu ikke i det praktiske Liv ustraffet karikere en Overenskomsts Principper, selv hvor man ved juridisk Spidsfindighed selv synes, man formelt har ret frie Hænder; desuden er der en særlig Bestemmelse, hvorefter ogsaa de Artikler, der omhandler Forbehold, kan underlægges Voldgift; jeg tror, Forbundet bør sætte noget ind paa, at denne Bestemmelse bringes i Anvendelse af de flest mulige Stater.

De almindelige Principper i Overenskomsten er underlagt Voldgift. Hele Ladningen kan derfor ikke refuseres, fordi et enkelt Vareparti er mangelfuldt emballeret. Ladningens store

Masse, Bindingen af Handelspolitiken ved Hjælp af Forbudet mod Forbud, er gode Varer, vel pakket.

Skibet skulde sejle den 1. Januar 1930, men Dokumenterne er endnu ikke i Orden. Det var i Tillægsoverenskomsten af 1928 fastsat, at det var en Forudsætning, at 18 Stater skulde have deponeret deres Ratifikationsinstrumenter i Sekretariatet inden den 30. September i Aar, og ikke blot var denne Betingelse ikke opfyldt, men der var for en hel Række Landes Vedkommende gjort Brug af en Ret, Tillægsoverenskomsten hjemlede, til at gøre sin Ratifikation betinget af, at visse andre navngivne Lande ogsaa ratificerede. Og det er ikke sket for alle disses Vedkommende. Der er derfor sammenkaldt en ny Konference, der begynder den 5. Decbr. i Paris.

Nu har 18 Stater eller mere ratificeret, og hvis Polen vil ratificere, hvad der dog er usikkert, selvom den tysk-polske Handelsoverenskomst vel vil lette det, vil Tyskland og Czekoslovakiet formentlig ogsaa gaa ind paa at lade Overenskomsten træde i Kraft for deres Vedkommende. Ellers maa der findes andre Udveje, og man tør gaa ud fra, at alt vil blive sat ind derpaa, saaledes at der ikke kommer Liggedagspenge paa Skibet fra den 1. Januar.

To andre Skibe med mindre Ladninger er sejlet med Huder og Skind samt Ben. Det kunde synes noget begrænsede Omraader, men disse Varer anvendes i enorme Værdier i Industrierne Verden over. Overenskomsterne om disse Varer gælder af naturlige Grunde kun Udførsel, hvor alle Forbud bortfalder, men de er interessante ved, at de ogsaa gælder Udførselstold, som de sætter Maksimalsatser eller andre Grænser for. De indeholder en Del Forbehold, nødvendiggjort af de samtidig mellem en Række Lande, særlig sydeuropæiske, trufne Aftaler, men betegner utvivlsomt et Fremskridt. Det saa en Tid ud til, at Skibspapirerne for disse Skibe ikke skulde blive færdige i rette Tid, men „Aanden fra Genève“, der er mere levende, end mange troer, bragte ved nye Aftaler i September alt til klappe, saaledes at Skibene kunde sejle efter Planen den 1. Oktober.

Bortset fra disse delvise Toldaftaler har Spørgsmaalet om Tolden hvilet i flittige Kommissioners Skød. Men det er et glædeligt Tidens Tegn, at Kravet om flere Skibe og mere Trafik under sidste Forbundsforsamling i September fandt Udtryk i Utilfredshed hos Statsmændene, skønt man kun er halvtredje Aar fra Verdenskonferencen, og man nøjedes ikke med Kritik: saavel fra belgisk som fra engelsk og fransk Side

fremsatte man under Forbundsfor­samlingen Forslag om, at Told­spørgs­maalet toges op til Realitets­behandling. Disse Forslag samarbejdedes og gennemførtes i følgende Form.

Der er indbudt til en Konference — i Februar — om Afsluttelse af en Konvention mellem Landene om i 2 à 3 Aar ikke at forøge deres Beskyttelsestoldsatser over det nuværende Niveau, ikke lægge Told paa toldfri Varer og ikke skabe nye Hindringer for den mellemfolkelige Handel, i Almindelighed tales der om en Toldvaabenhvile, men det burde altsaa hedde en økonomisk Vaabenhvile. Storbritannien har allerede ikke blot svaret ja, men tilføjet, at det tillægger Konferencen en saadan Betydning, at det vil lade sig repræsentere ved sin Handelsminister. Der er Grund til at tro, at andre Lande vil følge en lignende Fremgangsmaade og ikke nøjes med diplomatiske Delegerede, der ingen parlamentarisk Stilling har, maaske ikke engang har dybtgaaende Indsigt i de økonomiske Problemer og derfor let kunde komme til at nøjes med halvtomme juridiske Formler, og som hele Tiden maa søge Instrukser hjemmefra.

Som Basis for Forhandlingerne foreligger et af Folkeforbundets økonomiske Komité udarbejdet Konventionsudkast, der omfatter baade Ind- og Udførselstold, men ikke fiskale Satser, hvilket efter en Beregning foretaget i Sekretariatet skulde lade omkring Halvdelen af Toldsatserne uberørt. For ikke at faa Told ind igen ad Bagdøren, udelukkes ogsaa nye indre Afgifter paa udenlandske Varer, som ikke produceres i Landet, og nye Afgifter, der diskriminerer mod fremmede Varer. Hvor der findes Afgifter, der underlægger Varer fra de andre kontraherende Lande Forskelsbehandling, maa denne Forskel i Behandlingen ikke forøges. Nye Hindringer for Handelen mellem Landene, som kunde præjudicere Konventionens Virkninger, forbydes, og Parterne binder sig desuden til at forholde i Overensstemmelse med Konventionen om Ophævelse af Ind- og Udførselsforbud, enten de har tiltraadt den eller ej. Nogen Formulering af Artiklen om Undtagelse af Fiskaltold er ikke givet, idet man erkender, at den er vanskelig at redigere abstrakt, og at man derfor mulig maa specificere Undtagelserne eller gøre begge Dele — det lader man afhænge af Forhandlingerne.

Som Undtagelser tillader man først og fremmest at tillemppe Tarifferne under ekstraordinære Forhold i Tilfælde af alvorlige Nødssituationer, som berører væsentlige Faktorer i Landets Erhvervsliv. Dernæst at erstatte Værditold med Vægt- eller

Mængdetold, forudsat at selve Tolden ikke derved forøges, at forandre Toldnomenklaturen under tilsvarende Forudsætninger, at fastsætte ny Rater for nye Varer, paa Betingelse af, at disse nye Rater staa i Forhold til de Rater, der i Forvejen anvendes for lignende Varer.

Det meget vanskelige Punkt, Forholdet til eksisterende Toldtrakter, har den økonomiske Komité ikke angivet nogen bestemt Løsning for, men overlader Konferencen Valget mellem to. Enten kan den bestemme, at et Land, der ved Traktat har nedsat Toldsatserne i sin Generaltarif og derefter bliver fri for denne Nedsættelse ved, at det andet Land opsiger Traktaten, kan genindføre Generalsatsen, eller den Stat, der saaledes bliver frit stillet, men ogsaa mister den Kompensation, den havde fra det andet Lands Side, kan forlange en Konference indkaldt i Løbet af en Maaned, og hvis det ikke lykkes den paa denne Konference, som de øvrige Lande skal deltage i, at faa Tilladelse til at forandre Konventionalsatserne, kan den opsige Vaabenstilstanden med 3 Maaneders Varsel.

Det er ret tvivlsomt, om nogen af disse Forandringer gaar uskadt igennem den Krydsild, de vil blive udsat for paa Konferencen fra Lande, der møder med hvert sit Tarifsysteem, hvert sit Traktatsysteem, hvert sin Lovgivning og hvert sine økonomiske Interesser. Men den økonomiske Komité har her forlangt afgjort et uhyre vigtigt Punkt; thi hvis Frigørelse ved Opsigelse af en Traktat skulde stille et Land frit til at forhøje sine egne Satser, vilde Lavinen meget nemt kunne rulle uden Hensyn til Vaabenstilstanden.

Men Kardinalforbeholdet er et andet. Man erkender, at man ikke vil undgaa Forbehold for bestemte Varer, man skal blot blive enige om hvilke, og det maa man overlade Konferencen at fastsætte for hvert Land. Det er der, Kampen kommer til at staa. Maaske kunde man ønske, at den økonomiske Komité havde angivet Principper for disse Undtagelser, enten ved at formulere de Betingelser, under hvilke Forhøjelser kunde finde Sted for de undtagne Varer, eller angive, at der maatte være Maksimalgrænser i absolutte Tal eller relativt. Men dette lader sig jo rette under Forhandlingerne; fuldkommen frit synes det urigtigt at stille Landene undtagen for ganske særlig vigtige Varer.

De fleste øvrige Bestemmelser bl. a. Forligs- og Voldgiftsbestemmelser og om senere Tiltræden har ikke direkte økonomisk Interesse, hvor nyttige de end er. Hvis senere tiltrædende Stater ønsker at gøre Forbehold, skal disse For-

behold selvfølgelig godkendes af alle de Stater, der tidligere har sluttet sig til Konventionen. Ogsaa Kolonier, Protektorater og Mandater kan undtages. Det vil som i Overenskomsten om Ind- og Udførselsforbud blive fastsat, hvormange Stater der skal have ratificeret, før Konventionen træder i Kraft, og navngivet hvilke Lande, hvis Ratifikation man kan gøre til en Betingelse for sin. Man maa ogsaa regne med, at dette Tal bliver stort; thi det er en selvfølgelig økonomisk Forudsætning for at binde sin Toldfrihed, at det er de Gevinster værd, som man opnaar ved, at de flest mulige andre Lande gør det samme. Kan Konventionen paa Grund af manglende Ratifikationer ikke træde i Kraft til en bestemt Dato, som skal fastsættes paa Konferencen, skal en ny Konference sammenkaldes.

Under de 2—3 Aars Vaabenstilstand, som iøvrigt automatisk forlænges, hvis Opsigelse ikke sker, er det saa Meningen, at man i Ro skulde kunne føre de sikkert langvarige, fælles Forhandlinger om Gennemførelse af Lettelser for Erhvervslivet, navnlig om Toldnedsættelser, og Staterne forpligter sig i Konventionen til at deltage i disse Forhandlinger. Man maa ikke lukke Øjnene for, at man for blot 10 Aar siden eller før Verdenskrigen vilde have anset dette, at Staterne skulde mødes i en international Konference med et saadant Program, for Utopi, Fantasterier, som kun velmenende, verdensfjerne Idealister kunde have Lov at hengive sig til. Nu er det Realisterne, Statsmændene, der vover at arbejde med Ideen.

Der findes intet specielt Program for disse senere Forhandlinger. Den økonomiske Verdenskonference havde anvist 3 Maader at komme videre i Toldspørgsmaalet paa, den ensidige Nedsættelse i de enkelte Lande, de tosidige Tariftraktaters Vej, som med Anvendelse af Mestbegunstigelsesklausulen skulde brede Nedsættelserne ud over Verden, og den kollektive Vej. Autonome Toldnedsættelser har ikke siden 1927 fundet Sted i nævneværdigt Omfang — Sverige har præsteret noget i den Retning — og enkelte Planer om Toldforhøjelser er bremset, men som Helhed ligger Toldniveauet nu noget, om ikke meget, over det i 1927.

Den tosidede Fremgangsmaade — ved Tariftraktater — har ikke båret meget bedre Frugt. I 1927 afsluttedes en Del Traktater, der medførte Nedsættelse, ialtfald i Forhold til det, man med Henblik paa Forhandlingerne havde sat Tolden op til, men siden er man praktisk talt gaaet i Staa, — hvad der naturligvis hænger sammen med, at man har afsluttet sine Traktater — samtidig med at Specifikation af Toldlisterne har

formindsket Betydningen af Mestbegunstigelsen for disse Nedsættelsers Udstrækning til andre Lande. De tosidede Traktater har desuden gennem mange Aar ikke virket til væsentlig Nedsættelse af Beskyttelsen; thi der er gaaet Forhandlingsteknik i dem; man har bevidst forhøjet Satsene for at kunne forhandle den ned mod Kompensation; desværre er Forhandlingerne ofte ført med en saadan Dygtighed, at der er blevet mere af Beskyttelsen tilbage, end man selv brød sig om.

De økonomiske Fredsbestræbelser har altsaa paa disse Omraader endnu kun givet magert Resultat. Dette skyldes vel nok i ikke ringe Grad, at de Formaninger, som Verdenskonferencen kunde udsende om at sætte Toldsatserne ned autonomt eller ved tosidede Overenskomster, ikke kunde ventes at faa meget mere Virkning, end Formaninger i Almindelighed har, naar de gaar imod ens Interesser. Man maa derfor se, om man kan komme frem ad den kollektive Vej, ved hvad man maaske kunde kalde en aktiv international Handelspolitik. Som det blev lettere at afslutte Konventionen om Ind- og Udførselsforbud, fordi deres Betydning var aftaget og i Landene selv følte som en Hindring for Erhvervslivet, foreligger der maaske nu for Toldens Vedkommende noget af et psykologisk Øjeblik derved, at kun faa afgørende Tariftraktater endnu mangler, og at man i et vist Omfang er naaet til et Punkt, hvor der er en Slags Beskyttelsesbalance og en formindsket Udsigt til Bevægelse i Toldsatserne, fordi man ved de i de sidste ti Aar afsluttede Par hundrede Handelstraktater i stort Omfang er bundet til bestemte Toldsatser. Ved den stigende Anvendelse af Mestbegunstigelsesklausulen har de gjorte Indrømmelser faaet Anvendelse ogsaa overfor andre Lande end de to Parter til en Aftale, og dermed kommer man ganske naturlig, hvis man vil videre, over i den Tanke at gøre Gensidighed eller rettere de positive Indrømmelsers Politik til det fælles Grundlag, altsaa Tarifaftaler mellem de fleste mulige Stater paa Grundlag af Kompensationer fra dem alle, og samtidig maa man saa gaa bort fra den almindelige Mestbegunstigelse til Lande, der ikke er Deltagere i en saadan kollektiv Aftale. De med de uden for Fællesaftalen staaende Stater tidligere truffne Aftaler maatte da eventuelt opsiges for at faa indført et Forbehold m. H. t. Indrømmelser gjort ved Fællesaftalen.

En detailleret Plan for Fremgangsmaaden m. H. t. Toldnedsættelserne har den økonomiske Komité ikke opstillet og udover Konferencen om en Toldfred med lutter Sejrherre, har Folkeforbundet ikke selv lagt sig fast paa en bestemt Plan.

Under de mange Drøftelser i den økonomiske Komité, i den raadgivende økonomiske Komité og i Forbundsfor­samlingen, har der selvfølgelig været udkastet et Utal af Tanker. Videstspændende er Briands Europas Forenede Stater, en Tanke, som iøvrigt mindst er 60 Aar gammel, men fremsat i et nyt Milieu og i en ny Situation. Saa vag Tanken endnu er skitseret, er det umuligt at antage eller afvise den. Ser man bort fra den politiske Side, synes det først, at den maa være imod Forbundets Grundide: alle Stater lige. Men Forbundet forbyder ikke regionale Sammenslutninger, og der vilde ialtfald derved opnaas et Marked stort nok til at byde saa vældige Fordele, at hele Verdensøkonomien maatte paavirkes deraf.

Naar man erindrer det tyske Zollvereins Tilblivelseshistorie, slaar det, at der dengang fandtes et drivende psykologisk-politisk Moment: Tyskernes Samfølelse. Noget saadant findes ikke i Europa. Den europæiske Sympatifølelse — Følelsen af at være beslægtet med Mennesker af anden Nationalitet eller Afstamning — findes snarere i De Forenede Stater med deres brogede Befolkningselementer fra alle europæiske Lande; der er Europæeren, ikke her. Findes der da en anden Følelse, der kunde fremtvinge samme Trang til Enhed, en fælles Farefølelse f. Eks.? Man staar ganske vist over for et mægtigt Amerika og nye Lande i Østen og andetsteds, der er blevet mere selvforsørgende og nationalitetsbevidste. Men Følelsen af denne Fare er, efter min Mening, absolut ikke stærk, navnlig ikke i Befolkningerne, hvis Tilslutning paa Grund af de demokratiske Principper i Hovedsagen er nødvendig. Briand vil da heller ikke skabe et Europas Forenede Stater rettet mod andre Lande.

Men en Ting kan man endnu lære af Zollvereins Tilblivelseshistorie. Det er, at blot nogle Staters Toldsammenslutning vil tendere til at give dem en økonomisk Overvægt, der vil paavirke andre til at gaa med, Zollverein blev netop til paa denne Maade gennem flere Aar.

Men naar man nu ikke har en europæisk Fællesfølelse, som vel desværre ogsaa vilde afføde lidet ønskelige antogonistiske Følelser andetsteds — foruden i De Forenede Stater ogsaa i Sydamerika og i Østen — er Spørgsmaalet, om man kan finde en anden fælles Synsvinkel. Maaske kunde man finde dette i selve Forestillingen Organisation og i Forstaaelsen af de Fordele, der knytter sig til Organisationen.

Da Briand offentlig havde fremsat sin Tanke om Europas Forenede Stater udarbejdede Sir Arthur Salter, Direktøren for

den økonomiske Sektion i Folkeforbundets Sekretariat, og hans Sektionschef Stoppani, begge skønt ikke oprindelig Økonomer af Uddannelse, nu meget betydelige Specialister paa den internationale Handelspolitik's Omraade, uafhængig af hinanden hver et Memorandum om Planens Muligheder. Deres Undersøgelser er ikke foretaget i Egenskab af Embedsmænd i Sekretariatet, men af personlig Interesse for Spørgsmaalet, og naar man ved, hvor stor Indflydelse de har paa Forbundets Arbejde, tør man nok gaa ud fra, at et eventuelt Memorandum fra Sekretariatets Side vilde være kommen til at ligne deres. Skønt saaledes ikke officielle Dokumenter har jeg Lov til at bruge dem og gør det, da de er en nyttig Vejledning til at danne sig en Mening om, i hvad Retning senere Planer vil og kan gaa. Da de kommer til samme Resultat i Hovedsagen, behander jeg dem under eet.

De erkender begge Utilfredsheden med den nuværende økonomiske Situation, der bl. a. fordi der nu er 27 Toldterritorier i Europa, hvor før kun var 20, maa gøre det vanskeligere at rationalisere, at producere efter stor Skala. Der findes i Europa, naar bortses fra Rusland, ikke eet Toldterritorium saa stort som De Forenede Staters; men det kan meget nemt skabes. Rationalisering, en Skabelse af det større Marked skulde da umiddelbart byde økonomiske Fordele. Med rette peger disse Mænd paa, at det er umuligt at paavise konkret, hvilke Fordele Europa vilde have ud af at rationalisere sig. Men at Fordelene er der latent og vilde være umaadelige, er fuldkommen sikkert, allerede fordi Europas væsentlige Marked er og bliver Europa selv. Der kræves efter min Mening en meget betydelig Agitation for Forstaaelsen af Fordelene ved Rationalisering og økonomisk Verdensorganisation for at hjælpe paa, at Forholdene ikke er demonstrable, en Agitation, som ikke mindst bør finde Sted blandt Politikerne, som rundt i Verden ofte er for bundet af deres Indenrigspolitik ja, deres partipolitiske Situation, til at kunne forstaa eller handle ud fra et saadant Synspunkt.

Vende tilbage til de saakaldte „normale“ Forhold før Krigen kan man ikke. Krigsgæld, Reparationer, Militærpensioner, Forandringen af Europas Stilling fra Kreditor til Debitor, Hindringerne for Indvandring andetsteds, Industrialisering af oversøiske Lande, der tidligere blev forsynet fra Europa, Overudviklingen under Krigen af mange Industrier og det dermed i Forbindelse staaende Arbejdsløshedsproblem, samt den forøgede økonomiske Nationalisme og Bestræbelserne for at være selvfor-

synende er alle Momenter, der gør det umulig at vende tilbage til 1913.

Men hvordan kan man da planlægge nye — lad os sige „normale“ — Forhold ved et forenet Europa? Vanskelighederne synes enorme. Man maatte først og fremmest, siger de to Embedsmænd, hindre, at Sammenslutningen blev til ensidig Fordele for enkelte europæiske Stater, man maatte hindre voldsomme Forstyrrelser ved pludselige Forandringer i de enkelte Landes Økonomi, hindre Antagonisme hos Stater uden for Europa, ikke behandle udenforstaaende Stater ubilligt, hvis de behandler europæiske Lande efter Ret og Billighed og ikke forandre de hidtil anvendte Principper for Ordning af internationale økonomiske Forhold. De mener da, at man først og fremmest maa søge at holde al Politik uden for en saadan Plan, Suveræniteten skulde forblive ubeskaaret, dernæst maatte man lade Statsmændene tage Affære i de store Linier, ikke blot Eksperterne, som egner sig bedre til at udarbejde Planerne, naar Retningslinierne er givet fra oven, og ikke Erhvervsfolkene, som oftest vil være bundet af deres konkrete Interesser og ikke være villig til at ofre dem i den Byttehandel, der skal foretages; men Erhvervsfolkene maatte med, navnlig hvor det gælder at skabe internationale industrielle Aftaler, som vil være et ypperligt Middel til at gøre mange Toldskranker overflødige, og som vil byde store Fordele, naar det gælder om at komme gennem Overgangsperioden. Det er i denne Forbindelse interessant, at det har vist sig, at Karteller undertiden virker til at bevare Toldsatserne, nemlig som Dele af deres Aftale.

For at naa Maalet skulde man da først afslutte en omfattende økonomisk Solidaritetspagt. Denne Pagt maatte geografisk omfatte ikke blot Lande med samme høje Teknik, hvor Tolden ofte er udtjent som Opdragelsestold, men forblevet som Led i Systemet og som Fordyrelse af Varerne, men ogsaa Lande, der nu væsentlig er Landbrugslande, men som ønsker at skabe en Industri, og endelig Lande i forskellige Stadier mellem disse to Grupper. Der maatte tages tilbørligt Hensyn til saadanne Forskelligheder. Men den vældigt forøgede Frihed for Initiativet og Kapitalen vilde i mange Tilfælde rejse Industrier netop i saadanne Lande. Man vil altsaa slet ikke paa Forhaand kunne sige, om alle europæiske Lande skulde og navnlig vilde gaa med til en saadan Pagt; dette Spørgsmaal kan overhovedet ikke løses abstrakt eller teoretisk; det maa afgøres ganske konkret, naar Forhandlingernes Tid maatte være inde. Og da man dog principielt maatte lade

ogsaa andre Stater end europæiske, der behandler europæiske Stater efter Ret og Billighed, være med, føres man økonomisk og interessemæssigt bort fra Europas Forenede Stater, selvom de fleste deltagende Stater vilde vise sig at være europæiske, over til en Sammenslutning af alle saadanne Stater, der til enhver Tid maatte se deres Fordel i at underskrive Pagten, ja Stater, der forblev udenfor, skulde alligevel nyde de Fordele, de nu nyder i Forholdet til andre Stater, hvis de selv gav disse de samme Fordele som Pagten. De nævnte Forfattere løser altsaa f. Eks. Spørgsmaalet Storbritannien paa en saare simpel Maade; Storbritannien behøver, hvis det autonomt gik tilbage til Finanstolden, slet ikke at være Deltager i Pagten; thi alle de andre Deltagere maatte indrømme, at det gav dem samme Fordele, som om det var Deltager, og derfor ogsaa skulde have de samme Fordele, som de øvrige gav hinanden indbyrdes.

Ogsaa Spørgsmaalet De Forenede Stater anser disse Herrer for løseligt, idet de ræsonnerer som saa, at De Forenede Stater ikke vil modsætte sig geografiske Sammenslutninger i Europa, som ved det forøgede Marked og den forøgede Købeevne indenfor Sammenslutningen vil bringe det store Fordele.

Det maa imidlertid være Gætteværk, hvorledes Amerika vil stille sig til Forslaget, og vanskelig at gætte netop nu, hvor Følgerne af dets Krise ligesaavel kan paavirke dets Toldpolitik som dets Kreditpolitik over for Europa; en Formindskelse af amerikansk Kredit turde maaske gøre Ønskerne om en europæisk Sammenslutning stærkere, men ikke nødvendigvis Gennemførelsen lettere.

Da Pagten vilde blive baseret paa Ret- og Billighedsprincippet og være generel og tilgængelig for alle, skulde den efter d'Herrers Opfattelse kunne gøres til et naturligt Forbehold i Mestbegunstigelsestraktater. Dette er i og for sig muligt, men det maa ikke overses, at man ikke paa Forhaand kan være sikker paa at møde en saadan Forstaaelse i alle Lande for Pagten, at man ikke kommer til at staa over for den Situation, at en Række Lande vil foretrække at risikere en Opsigelse af deres Traktater. Man er ved at komme ind i den Situation, at den almindelige Mestbegunstigelsesklausul er ved at blive en forhandlingsteknisk Vanskelighed, hvor Talen er om en fælles international Handelspolitik, og ingen kan sige, om denne Vanskelighed ikke vil vise sig farlig i alt Fald en Overgang.

Foruden Tolden skulde Pagten ogsaa omfatte Kolonispørgs-

maalet, Befolkningsspørgsmaalet altsaa Indvandringsspørgsmaalet, og en friere Bevægelighed for Kapital og Raamaterialer, altsaa Spørgsmaal, som hver for sig er vanskelige nok. Hvad Tolden angaar, skulde man ikke nødvendigvis have fuldstændig Afrustning, Tolden maatte blot neutraliseres, hvor den vilde virke som en Hindring, og al Finanstold skulde forblive upaa-virket, ja vilde maaske snarere forøges ved den forøgede Købekraft hos Forbrugerne og ved, at man ved denne opnaaede at kunne beskatte andre Varer f. Eks. ved Omsætnings-aigifter, saaledes at Statskasserne, der jo alligevel kun har ringe Indtægt af Beskyttelsestoldsatserne, hvor de virker efter deres Formaal, kun vilde tabe lidt eller intet i Indtægt.

Maa jeg blot have Lov at indskyde som en personlig Opfattelse, at Udeladelsen af Finanstold ingenlunde behøver at blive en forhandlingsmæssig Fordel; der er maaske Lande, som kun vil gaa med til at ophæve eller formindske deres Beskyttelsestold, hvis de andre vil bringe Offre m. H. t. Finanstolden.

Det er ikke disse Mænds Mening, at de tosidede Forhandlings og Traktaters Tid dermed skulde være forbi. Men de erkender, at denne Vej er altfor langsom til at føre til den økonomiske Solidaritet, uanset at Forhandlerne, naar de gør Indrømmelser til een Stat, har for Øje, at de gennem Mestbegunstigelsesklausulen gør den samme Indrømmelse til andre Stater.

Den kollektive Handelspolitik, som Solidaritetspagten skulde give Udtryk for, maa ikke blive abstrakt. At opnaa, at en Pagt af helt eller væsentlig deklaratorisk Art blev vedtaget, vilde være et kun moralsk Resultat; økonomisk maatte den gælde haarde Kendsgerninger, hvis den skulde betyde noget. I Erkendelse heraf tænker den ene af de nævnte Forfattere sig, at Staterne skulde opstille to Lister, en over de Indrømmelser om Toldnedsættelser de vilde gøre, en anden over de Krav om Nedsættelser, de stiller. Af disse to Lister fra hvert Land skulde det saa kunne ses, hvad Forhaabninger man kunde gøre sig om et Resultat. Man tænker sig ikke en matematisk Løsning som f. Eks. en fuldstændig Ophævelse af al Beskyttelsestold eller en ensformig procentvis Nedsættelse for alle Varer eller ens for alle Lande.

Alt dette skulde afgøres konkret ved Forhandlingerne. Naede man til en Overenskomst maatte de med udenfor staaende Stater tidligere truffne Aftaler, som nævnt, eventuelt opsiges for at faa indført et Forbehold i dem m. H. t. Indrømmelser gjort ved

Fællesaftalen. Dog vil man for det første ikke kræve, at Lande, der i Forvejen har lave Toldsatser, skulde gaa ned med disse i samme Omfang som de andre, og man vilde kunne gaa med til, at Lande, der ikke vil være med i Aftalen, men autonomt har fastsat eller fastsætter ligesaa gunstige Toldvilkaar overfor Deltagerne, som disse indrømmer hinanden, ogsaa faar ligesaa gode Toldvilkaar ved Indførsel til de kontraherende Lande. Da nu næppe noget Land, end ikke Storbritannien gør dette for alle Varer, vil man maaske forlange, at de skal være med i Konventionen for disse Undtagelsers Vedkommende. Og dermed er man, efter min Mening, inde paa en Opløsning af Tanken om Europas forenede Stater, ja en Forflygtigelse af selve det geografiske Begreb som Grundlag, og naar frem til det Maal, der, synes jeg, er det eneste praktiske og det mindst politiske og derfor mindst farlige: Verdens økonomiske Organisation som Program. Det er atter den praktiske Retningslinie, jeg tænker paa, og slet ikke et færdigt, samlet, navnlig ikke akademisk, økonomisk System, end sige en Verdensadministration. For Toldens Vedkommende vil man da naa til, at man skulde gennemføre Ophævelse i alle eller mange Lande af nogle Toldsatser, Nedsættelse af andre til absolutte Maksimalsatser, procentvise Nedsættelser for atter andre maaske i forskellig Grad for de forskellige Varer og forskellige Lande, ja i visse Tilfælde kunde man endogsaa tænke sig, at det rigtige var at forhøje Toldsatserne. Eller man kunde tænke sig en Gruppeinddeling, som en af de nævnte Embedsmænd i Sekretariatet gør det, hvorefter Varer i de første Grupper med de højeste Satser skulde undergaa de stærkeste Nedsættelser, næste Gruppe mindre, og den sidste mindst. Men dette er et rent praktisk Spørgsmaal afhængig af de konkrete Undersøgelser. Toldprogrammet, som i alle Tilfælde bliver alene praktisk og afhængig af Realitetsundersøgelser af hver Vares Forhold, maa eventuelt undertiden suppleres med internationale, industrielle Aftaler — selv Kartelaftaler — maaske i Forstaaelse med Regeringerne, eller internationale Kreditforanstaltninger, internationale Monopoler eller Statsmonopoler o. s. v. I de fleste Tilfælde vil man erkende, at det bedste økonomiske Resultat naas da det frie Initiativs, den frie Konkurrences Vej, Organisationen bestaar da i at give det frie Initiativ de bedst mulige Vilkaar, i andre Tilfælde, at Staterne bør tage Haand i Hanke med Sagen, men i intet Tilfælde maa man lade sig lede af et dogmatisk Standpunkt, en mentalt doven Insisteren paa det frie Initiativs, paa de industrielle Aftalers eller paa Statens enesaliggørende Kraft.

Og man kan ikke haabe paa at løse alle Spørgsmaal paa een Gang, eller blot nogle helt; det er en fremadskridende Proces, men en bevidst Proces, der bør foregaa. En Frigørelse af det Hele paa een Gang vil maaske efter en ubehagelig Overgangstid føre til en stærk Opsvingsperiode, som naturnødvendigt vil føre til Krise og Depression, og selve denne tidligere normale, nu ialtfald forskudte økonomiske Cyclus er et Bevis paa Manglen paa Organisation under vore tidligere som normale ansete Forhold. Vi lever blandt Relativiteternes Realiteter og det er dem, vi maa holde os til. De vil derfor ogsaa melde sig paa Fredskonferencerne og kun blive midertidig og delvist løst, og nye Konferencer maa følge efter, men man vil forstaa, hvilket enormt Omraade, der skal undersøges allerede i første Omgang, og at en Vaabenstilstand paa 2—3 Aar ikke er for meget dertil.

Om de forskellige Landes Stilling til Realiteterne foreligger endnu kun faa Oplysninger, men man maa huske, at samtlige Lande stemte for Forbundsforbundsforbundsforbunds Resolution om Arbejdsplanen. Storbritannien interesserer sig for Spørgsmaalet, det ved man; at Frankrig gerne vil kontrabalancere De Forenede Staters økonomiske Magt, og at Tysklands store Reparationsbetalinger peger mod god Vilje, er ogsaa sikkert nok, og ogsaa Belgien, Tjcekoslovakiet, Østrig og de nordiske Lande vil vel komme med, og en Del Lande vil, som sagt, økonomisk maatte slaa Følge, hvis man naar til blot en nogenlunde omfattende Ordning; men man maa vogte sig for at spaa; thi Skibet skal sejle paa en næsten arktisk Ekspedition, i Isbjergszonen og mellem skjulte Skær. Man kan fristes til at spørge, om man ikke maa regne med mere end 3 Aar, og om en Forlængelse af Vaabentilstanden i og for sig vilde være det værste; de økonomiske Kræfter har jo en forbløffende Evne til at indrette sig internationalt efter de faktiske Forhold, ogsaa efter Toldsatserne, naar bare disse er uforandrede længe nok.

Selvom man skulde undgaa Isbjerge, maa man regne med en Forsinkelse paa Grund af Grødis, Angst for Initiativ, Mangel paa positiv Oplysning om de mange Variationer paa Industriernes faktiske Stilling og Toldens Betydning eller undertiden Pseudobetydning for dem, og den almindelige Modstand mod al Forandring.

Her vil jeg gerne nævne to Kræfter, der kunde yde en Indsats for at komme igennem henimod den Organisation af Verdensøkonomien, som Opgaverne peger paa. Og jeg tror Folkeforbundet vilde se med Velvilje paa en saadan Medvirken;

thi det har aldrig haft Ressortmyndighedernes Forfængelighed. Som Vidnesbyrd herom kan anføres, at de generelle Traktater under dets Auspicier netop altid er tilgængelig ogsaa for Stater, der ikke er Medlemmer.

Den ene af de to Kræfter er Højfinansens. Den Overgangsperiode, som vilde opstaa, kan ikke klares uden megen Anvendelse af Kredit. Hvor internationale industrielle Aftaler skal sluttes, maa den være med; hvor Kriser for enkelte Industrier med tilhørende Arbejdsløshed skal undgaas, maa den støtte, og hvor nyt Initiativ til Udnyttelse af det udvidede Marked skal udfoldes, maa den give Midlerne. Men den samlede Fortjeneste, den vilde faa, vilde langt opveje dette i det lange Løb. Forstod Højfinansens fuldt ud sin økonomiske — foruden sin finansielle — Magt, hvad den kun delvis gør, og forstod den fuldtud sit Ansvar overfor den økonomiske Verdensudvikling, og organiserede den sig med dette for Øje, vilde vi kunne gaa frem med Syvmileskridt, hvor vi nu gaar frem med Syvmillimeterskridt.

Jeg tænker mig selvfølgelig ikke, at Højfinansens Mænd skulde samles og underskrive en Aftale om, at de vilde arbejde for Fred og Fremskridt. Højfinansens skal ikke deklamere; men store Finansgrupper kunde meget vel slutte sig sammen med rent finansielle Operationer for Øje, men i Verdensformat, og sigtede Højfinansens blot paa sit eget Formaal Fortjeneste, vilde den, som den faktisk er nu, være interesseret i den politiske Fred, den militære Fred og i den højest udviklede Frihed for Erhvervslivet og dets formaalsbevidste Organisation; dens Udbytte vilde i det lange Løb — tænk blot paa Anvendelse af de umaadelige uudnyttede Rigdomme i Kina, i Australien, i Afrika — blive langt større end under den militære eller økonomiske Krigs Hasard, og den kunde med Udbytte ved internationale Konsortier overkomme store Planer f. Eks. med Overførelser af arbejdsløse til befolkningsfattige Lande, uden at disses Levestandard trykkedes, eller f. Eks. nu lægge Planer for den Situation, vi om 30 Aar staar over for, at der bliver Knaphed paa Træ, et Spørgsmaal, som kun kan løses af store Kapitaler og paa langt Sigt. Sig ikke, at Højfinansens netop regerer saaledes, ikke paa langt nær nok, eller at den nok selv vil paatage sig disse Opgaver, naar den selv ser, at Tidens Fylde er inde, og Fordelen er der. Ingen skal faa mig til at tro paa Naturnødvendigheden af Finansgruppers Udvikling; de vil alle Dage være afhængig af deres Lederes Udsyn og Indstilling; den om sig gribende

Rationaliseringstrang er ikke en Naturkraft, ikke kun den modne Frugt af økonomiske Momenter, den er lige saa meget en smittende, psykologisk Indstilling over for økonomiske Spørgsmaal. Er det en automatisk Selvfølge for en Tændstiktrust, at den giver Laan til Stater eller vil købe Grunde i Oslo? Nej, det er Ideer hos en enkelt Mand med Storsyn, Resultatet af hans Indstilling. Og store Mænds Ideer lader sig efterligne, som Tietgens Planer om Aktieselskaber blev overtaget af mindre Aander, undertiden af altfor smaa.

En saadan Indstilling hos Højfinansens — jeg tænker naturligvis paa den internationale, ikke paa den i et lille Land paa 3-4 Millioner — vilde blive en Støtte for Folkeforbundet i dets Arbejde for den økonomiske Fred og den økonomiske Organisation og vilde give Højfinansens store Procenter af dette Arbejde. Til den, der frygter Højfinansens, og synes, den allerede har Magt nok, vil jeg blot sige, at det er bedre at faa den interesseret i hele Verden, end væsentlig eller overvejende i den nationale Økonomi eller snævrere geografiske Interessensfærer; thi da gøres den effektivt, nemlig finansielt, interesseret i Freden.

Ogsaa fra anden Side kan Folkeforbundet ønske Bistand i sit økonomiske Arbejde. Jeg tænker paa Nationaløkonomerne, eller som de jo heldigvis nu hyppigere kaldes Socialøkonomerne. Socialøkonomerne har som alle de intellektuelle svigtet deres Ansvar over for Udviklingen. I altfor høj Grad vælger de smaa nationale Opgaver eller kæmper med hinanden om kunstige teoretiske Begreber fjernt fra Realiteterne, de organiserer sig ikke med deres internationale Opgaver for Øje. Intet har de præsteret internationalt, organiseret for en praktisk Udvikling af Verdenshandelspolitiken, lutter intellektuelt, litterær Individualisme, intet Samarbejde, ingen Organisation af Arbejdet. Men her staar de over for en Opgave, hvor deres Medvirken er livsnyttig. Skal Forhandlingerne om Afvikling, helt eller delvis, af Toldskrankerne bære Frugt og ikke blive et altfor ufuldkommet Resultat af Sjakren paa Grundlag af halv Indsigt i de uendelig mange Erhvervsforhold, der vil blive berørt af dem, kræves grundig Detailundersøgelse og et stort Oplysningsarbejde. Begge Dele kan Økonomerne præstere, og de vilde ikke tage Skade, men lære meget af at udføre det i internationalt Samarbejde.

Det er et Minus ved Demokratiet — jeg kritiserer det ikke i Almindelighed —, men det er et Minus ved det, at man for at gennemføre en blot nogenlunde betydningsfuld Sandhed,

skal have ikke blot Regeringerne, men de Befolkninger, de er afhængige af, til at forstaa den eller tro, de forstaar den, og det kan kun gøres ved Oplysningsarbejde. Som Højfinansens er en Magt, der kan bruges til Formaalet: Verdens økonomiske Organisation, er Økonomernes Kundskab det ogsaa, og Folkeforbundet kan i sit realistiske Arbejde bruge Medarbejderskab fra begge. Verdenskonferencens Program var ikke saa kompliceret, at ikke et halvhundrede internationale Økonomer kunde have formuleret det efter Undersøgelse og Diskussion. Der manglede blot Initiativ. Og selvom Toldspørgsmaalet er mere kompliceret, saa er det ogsaa mere interessant og giver større Udbytte. Det er jo ikke længere et teoretisk-politisk Spørgsmaal, men et praktisk, det er Folkeforbundet, Statsmændene, der forlanger Skibene bygget, og de vil være interesseret i baade Skibsmaterialer og Konstruktionsideer, for de arbejder realistisk, og de vil fremad.

Til den, der er skeptisk, før han ser Skibet sejle, vil jeg give en Advarsel. Han maa ikke lægge Forestillingen om Danmarks Forhold til Grund for sin Vurdering af, hvad en international Konvention er værd. Danmark er ikke Gennemsnitslandet, men blandt de forreste. Et lille, i det Hele og i Sammenligning med mange andre — velorganiseret Samfund som det danske, med en højtudviklet Teknik, dygtige Embedsmænd, overskuelige Grænse- og Produktionsforhold, vil Gang paa Gang komme til at staa over for Konventioner under Folkeforbundets Auspicier, som det kan slutte sig til uden nogen-
 somhelst eller kun smaa Ændringer i sit Retssystem, sit Embedsmaskineri, sit økonomiske Liv. Fordelen vil meget ofte ligge i, at man faar Lande paa et lavere Niveau til at undertegne, faar dem til at foretage de Forandringer i deres Lovgivning eller økonomiske eller sociale Forhold, som — maaske endda uden at naa vort — blot bringer dem noget højere op, end de var. Ad Omveje vil ogsaa Danmark høste sine Fordele af denne Højnelse af Niveauet.
